

970.

K2/Erip.

Helsingin yliopiston
Limnologian laitos
HELSINGIN YLIOPISTO
LIMNOLOGIAN LAITOS
KIRJASTO

MEDDELANDE FRÅN FISKODLINGENS VÄNNER r.f.
N:o 15.

VÅR FOLKFÖRSÖRJNING
KRÄVER INTENSIFIERAT FISKE
ÄVEN I INSJÖVATTNEN

AV
CURT SEGERSTRÅLE

Övertryck ur Fiskeritidskrift för Finland N:o 12, 1940.

3

Vår folkförsörjning kräver intensifierat fiske även i insjövattnen.

Livsmedelsläget i vårt land kräver av varje medborgare sparsamhet vid förbrukningen och rationellt utnyttjande av förefintliga förråd av livsmedel. Samtidigt måste en inventering och ett utnyttjande av tidigare försummade eller bristfälligt tillvaratagna livsmedelsreserver ske.

Härvid intager vår fiskerinäring en betydelsefull plats. De hundratal miljoner kg fisk, som våra insjöar och kustvatten härberga, utgöra nu en ytterst värdefull livsmedelsreserv, som både kan och måste utnyttjas denna vinter, då man med det allmänna bästa för ögonen funnit det nödvändigt att även sätta köttet av varmblodiga djur på kort. I så fall är det fiskens uppgift att i avsevärd utsträckning fylla landets behov av äggvitehaltig tillskottsföda till vår i övrigt främst på kolhydrater baserade folkkost.

Samtidigt som man i kustvattnen så vitt möjligt intensifierar strömmingsfisket med nät och not och ingångsätter torskfiske med rev under isen i stor skala, måste insjövattnens stora bestånd av fisk tagas till vara på det mest systematiska sätt.

Där not kan dragas, eller där notvarp kunna upprensas och sålunda möjliggöra notdräkt, bör detta genomföras. Och detta bör ske även med tanke på framtiden. Notdräkten, rationellt genomförd, är i många vatten ett villkor för att vattnen skola kunna skötas på ändamålsenligt sätt. Den möjliggör en nödig gallring av fiskbeståndet för att få resp. sjös fiskproduktion att stiga och fiskens kvalitet förbättras.

Våra insjöar ha mångenstädes på grund av missriktat intresse för fiskstammens vård och därav härledande okloka bestämmelser om fredning av fisken småningom efter notfiskets upphörande fått en småvuxen stam av mager fisk, som har ringa värde som smakprodukt. Fisken i fråga är undernärd på grund av sjöarnas överbefolkning. — Särskilt i sådana vatten gäller det nu att genomföra beståndsregleringen och där är noten jämte ryssjor det enda verk samma medel vi tills vidare ha.

Erinras må härvid om, att man mycket väl kan idka samarbete vid notfisket vintertid, i det att man använder samma not i många sjöar. Skilda notlag, vilka mot en viss del i fångsten och garanterad bottenavlönning idka dylikt »ambulerande notfiske», låter sig säkerligen med framgång mångenstädes genomföra.

Vid detta fiske kunna särskilt de från Viborgs län evakuerade fiskarena bidra till vår folkförsörjning. De äro i allmänhet skickliga vinterfiskare, både då det gäller not, nät och krok. Sedan barnaåren äro tusentals av dessa nu förflyttade fiskare vana vid att bedriva vin-

terfiske ute på isarna, alltså tränade arbetare på detta nu så viktiga produktionsområde. Även här behöves det yrkeskunnigt folk för att nå goda resultat.

Våra kustvatten erbjuda ringa vinterfiskemöjligheter, emedan isgången vållar hinder därför och strömmingsfiske vintertid med framgång bedrivs blott inom ett fåtal djupa ytterfjärdar på sidan om vårt egentliga vinterfiskeområde i Åbolands och Ålands skärgård. Av denna anledning sökte sig även förr en del nyländska fiskare från skärgården stundom till insjövattnen för att idka fiske därstädes, då de icke kunde komma till rätta med fisket i skärgårdsvattnen, där en stor del av fisken till vintern söker sig bort från hemvattnen ut på djupet.

Tyvårr är systematiskt vinterfiske i insjöområdet i vida trakter nästan okänt, så säreget det än låter, om man undantager ett i ganska ringa skala på enskilda platser bedrivet krokfiske efter gädda och ryssjefiske efter lake under lektiden. Yrkesmässigt bedrivet mete och systematiskt bedrivet krokfiske samt rationellt nätfiske äro okända begrepp inom stora och fiskrika insjöområden.

Här ha våra karelska fiskare en betydelsefull uppgift att fullgöra. Bland dem finnes det tusentals personer, som, blott de finge tillfälle att bedriva vinterfiske, med tillbudsstående redskap och för ändamålet tillverkade sådana skulle kunna hämta stora kvantiteter fisk ur insjövattnen, där man tidigare icke kunnat drömma om att man skulle kunna fiska vintertid i sådan utsträckning.

Det erkännes att förrådet av nät i landet ej är så stort som önskligt vore. Men — utnyttjas tillbudsstående förråd därav på rationellt sätt och sätter man genom lämpliga åtgärder resp. karelska fiskare i tillfälle att göra åt sig egna bragder eller bragder för resp. byalags räkning, vars fiskare karelarna kunde bliva mot andel i fångsten och bottenlön — så dröjer det ej länge, innan man lär sig inse, vilka förråd av livsmedel vi ha i våra insjövattnen. Härvid förtjänar särskilt de mer avsidens liggande sjöarna ihågkommas. Där finnas ofta de största reserverna fisk. Och tvingas vi nu i dessa matbristens tider att beskatta dem alltför hårt, böra vi i medvetande härom förframtiden vidtaga lämpliga åtgärder för att trygga fiskbeståndet.

Att vi verkligen här ha möjligheter till indräktigt fiske kan man ana sig till bl. a. av det faktum, att t. ex. de svenska insjöarna av ungefär samma art som våra större insjöar giva levebröd åt ett betydande antal yrkesfiskare.

Som exempel härpå skola några uppgifter bifogas, vilka återfinnas i senaste nummer av Svensk Fiskeritidskrift i artikeln »Motorbåtar och deras bränsleåtgång vid fisket», författad av byrådirektören vid lantbruksstyrelsens fiskeribyrå, dr G. Alm. Denna kända expert nämner däri bl. a. att svenska insjöfisket år 1939 nyttjat 3.613 motorbåtar, som för fisket krävt 1.064.523 liter bränsle, samt att totalantalet insjöfiskare, som haft sitt levebröd av fisket, varit för samma år 1.453 st. De, vilka av fisket haft en viktig binäring, uppgå till 61.763.

Dr Alm ger även några data över antalet yrkesfiskare och binäringsfiskare vid de 4 större svenska insjöarna. (Sjöarnas areal bifogad i tabellen av undert.)

Insjöns namn	areal km ²	antal	
		yrkes-	förvärvsfiskare binärings-
Vänern	5.568	300	1.407
Vättern	1.898	137	423
Mälaren	1.162	259	380
Hjälmaren	480	105	303

Detta betyder i praktiken, att man i Sverige i dessa stora insjöar har i medeltal 1 yrkesfiskare och 2 1/2 binäringsfiskare på c:a 10 km² sjöyta. Tager man Sveriges hela insjöyta med i beräkningen — Sverige har en insjöareal om c:a 37.000 km² och Finland c:a 36.000 km², då Ladogaområdet och insjöarna i det avträdda området frånräknas, — så blir det blott 1 yrkesfiskare på c:a 25 km² sjöyta, men däremot nästan 2 binäringsfiskare per km². Detta visar att yrkesfiskarna främst arbeta vid de större insjöarna, såsom ju även naturligt är. I de mindre insjöarna bedriva vattenägarna i större utsträckning själva fiske som en binäring.

Det kan i detta sammanhang vara skäl att kort beröra våra egna större insjöar. De reflexioner, man i så fall kommer att göra bl. a. vid en jämförelse med motsvarande svenska förhållanden, äro icke odelat angenäma. Men — de bringa oss även till nödig insikt om, att vi på detta område ännu ha mycket ogjort, mycket som kan drivas fram — vårt sargade fosterland och dess fördrivna fiskarbefolkning till gagn. Det är även här genom rationalisering möjligt att inom snävare gränser skapa ökade utkomstmöjligheter för en sammanträngd befolkning — blott vi målmedvetet och energiskt sköta fiskerinäringen, både fisket självt, fiskevårdsarbetet och fiskodlingen, fångsternas rationella behandling och försäljning m.m. Därvid ligga vi ännu beklämmande mycket efter inom vida insjödistrikt.

Vår största insjö efter det avträdda Ladogaområdet är Stor-Saimen om 4.400 km². Jämföres denna med Vänern, borde den ha över 200 yrkesfiskare och över 1.000 binäringsfiskare. Saimen har bl. a. en synnerligen värdefull gösstam och prima, storvuxen braxen, som förr var särskilt eftersökt av läckergommarna i Viborg såsom en extra god fisk. Fisket i Saimen är synnerligen svagt utvecklat. Bl. a. är vintermetet i stora distrikt knappast känt och fiske med nät vintertid ytterst ringa bedrivet. Intressant vore att veta, om det nu finnes ett dussin yrkesfiskare i hela Saima-området.

Vår nätstörsta insjö är Päijänne med 1.111 km². Huru många yrkesfiskare männe där nu finnas? Ytterst få voro de i varje händelse år 1932, då jag tillsammans med en sakkännare med synnerligen god både lokal- och personkännedom inom hela Päijännedistriktet

och med en motorsumpskeppare från Borgå reste igenom nämnda område för att undersöka möjligheterna för utnyttjande av Päijänneområdet fisktillgångar för exportändamål.

Enare sjö följer närmast i storlek med 1.000 km². Den är känd för sin fiskrikedom, men än så länge äro de stora fiskreserverna där tämligen outnyttjade för vår folkförsörjning.

Kallavesi och Ule träsk ha båda en yta av 900 km². Av dessa har i år åtminstone Ule träsk blivit starkare exploaterat än förr genom inflyttade ladogafiskares därvaro.

Så ha vi Pielisjärvi om 850 km². Den har ett stort bestånd av gös, sik, siklöja, gädda, braxen, abborre ja t.o.m. insjölox i viss utsträckning. Denna av talrika holmar fyllda sjö har en längd, motsvarande avståndet från Helsingfors till Hangö-udd. Något egentligt vinterfiske har där ej tidigare bedrivits enligt nyligen ingångna skriftliga meddelanden från en av mina gamla bekanta bland de karelska yrkesfiskare, som jag fortfarande står i kontakt med och vilkas yrkes-skicklighet vid både sommar- och vinterfiske jag lärt känna. Utomordentligt primitiva äro även i övrigt fiskemetoderna där enligt samma yrkesmans utsago — alltså ett produktionskraftigt arbetsfält för driftiga och yrkeskunniga fiskare.

Därpå följa Keitele och Puulavesi om 450 och 400 km² — alltså ungefär av Hjälmarens storlek i Sverige. Båda anses vara fiskrika sjöar. Enligt svenska förhållanden borde det finnas 150—200 yrkesfiskare vid dessa sjöar. Huru förhållandena i verkligheten äro i dessa trakter, därom sväva de flesta i vårt land i fullständig okunnighet om. Att fisket där är svagt utvecklat är mig bekant genom lokala sakkännarens meddelanden.

Så är det i många av våra stora insjöar — för att icke tala om alla de avlägsna mindre sjöar, vilkas fiskstam nästan helt blivit skonad på grund av långa avstånd och tidigare överflöd på fisk för det lokala behovet i de närmare respektiva bosättningscentra liggande sjöarna.

Det sagda visar, huru utomordentligt viktigt det nu hade varit att ha tillgång på grundlig statistik på insjöfiskets område. Det är beklämmande att veta, att det anslag, som av fiskerimyndigheterna härför begärdes för några år sedan, icke beviljades av riksdagen. Det hade nu varit betydligt lättare både för myndigheter och riksdag att bilda sig ett begrepp om, vilken betydelse fiskerinäringen har i vårt lands insjöområde och i huru hög grad dess fiskrikedomar nu kunde utnyttjas. Att produktionen i de enskilda sjöarna — eller i detta fall närmast fiskfångsten i dem — är högre än den officiella statistiken giver vid handen, därom råder intet tvivel. Den av de enskilda hushållen konsumerade fisken tages sällan i full utsträckning med vid beräkningen av utbytet från de enskilda sjöarna.

Det synnerligen önskvärda i att man i år bokför fångsterna från de olika sjöarna, då nu ett ökat fiske genomföres, må i detta sammanhang understrykas. Merfångsterna i år måste nämligen fördelas

på flere är för att få fiskevattnens genomsnittsavkastning statistiskt belyst.

Parallellen mellan svenska och finska sjöar kan ju ej dragas i detalj, då våra insjöar, bl. a. till följd av mindre areal uppodlade marker i omgivningarna och glesare bosättning i genomsnitt ha en jämförelsevis mindre produktionsförmåga, då det gäller fisk. Men — samtidigt kunna vi fastslå, att vi i våra insjöar ha vida större reserver av fisk av äldre åldersklasser än i de svenska insjöarna, detta som logisk följd av att vi fiskat så ytterst ringa i många sjöar. *Dessa fiskreserver kunna och måste nu utnyttjas rationellt!*

Den, som sett Vesijärvis is vintertid t. ex. en söndag vid vackert vinterväder, vet att även vinterfisket dock ställvis bedrivs i stor skala i vårt land. Personligen har jag varit i tillfälle att där vara med om fångst av abborre, gädda och sik med pimpeldon för ett tiotal år sedan. Och de tusentals granbuskar, som markera de upphuggna hålen i isen för vinterfiske, visa t. o. m. den oinvidge, att man ute på Vesijärvis is har möjligheter till ett betydande vinterfiske. Liknande möjligheter finnas i otaliga sjöar.

Även detta fiske, både yrkesmässigt och av amatöriskare bedrivet, måste i år systematiskt utvidgas. Och glöm icke, att t. ex. Terijoki-fiskarena härvid äro mästare på området och att de ute på isarna förr vintertid per dag mången gång hämtade flerta tiotal kg fisk i land per fiskare.

Det sagda torde vara tillräckligt för att bevisa, att vi ha stora värden att tillvarata i våra sjöars fiskbestånd samt att dessa nu om någonsin måste utnyttjas i folkförsörjningens tjänst. Vi äro betydligt efter på detta område. Det gäller nu att taga igen något av det försummade.

Och det gäller att samtidigt bereda sig på att i fortsättningen systematiskt utnyttja våra insjöars fiskrikedomar för vår folkförsörjning. Vi ha inte råd att numera låta dem ligga ekonomiskt outnyttjade. Samtidigt måste dock transportförhållandena utvecklas för fisk även under den varma årstiden och behandlingsmetoderna härvid inläras bland fiskarena så att de kunna sorgfälligt isa sin fisk och förpacka den på rationellt sätt. Annars kan den ej sändas till längre bort belägna platser i gott tillstånd — eller användas som fullgod, välbetald exportvara, då det gäller dyrbarare fiskslag.

Det finnes sålunda många trakter i mellersta och norra Finland, där gäddan närmast betraktas som ett ogräs, trots att denna fisk skulle lämpa sig för export, blott fisken skötes väl. Det finnes vida vatten, där t. ex. gösfisket med stor framgång skulle kunna bedrivas bl. a. av de skickliga karelska långrevsfiskarna och där gösen skulle kunna exporteras, blott frågan ordnades rationellt.

Våra inlandsvatten tåla ett vida intensivare fiske än tidigare, men vi måste då även sköta dem rationellt och se till, att vi genom systematiskt fiskodling och yngelutplantering motväga ökat fiske, där detta möjligen hotar beståndet och fiskreserverna redan utnyttjats.

Helsingin yliopiston
Limnologian laitos

Helsingfors 1941. Helsingin Uusi Kirjapaino Oy.